

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:46

Måndagen den 27 april

§ 1 Information om EU:s åtgärder för att hantera coronavirusets spridning och dess effekter

Statsrådet Hans Dahlgren (deltar per telefon)

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar dagens möte öppnat och lämnar ordet till statsrådet.

Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Tack för möjligheten att ge ytterligare en uppdatering av läget i arbetet inom EU med anledning av coronapandemin!

Det viktigaste som hände förra veckan var det videomöte med stats- och regeringscheferna som ägde rum i torsdags och den återhämtningsplan som presenterades inför det mötet. Jag återkommer strax till detta.

Dagen dessförinnan hade vi också ett videomöte med allmänna rådet. Det var ett bra utbyte av erfarenheter kring läget i de olika medlemsstaterna, de insatser som EU har gjort och betydelsen av att de beslut som nu fattas i olika länder stämmer överens med rättsstatens principer. När jag fick ordet förklarade jag, delvis på förekommen anledning, att Sveriges målsättning i arbetet mot smittspridningen inte skiljer sig nämnvärt från andra länders. Jag redogjorde för de insatser och de restriktioner som vi har och hur de tillämpas.

Det som man kan säga präglade diskussionen i allmänna rådet var förstås den genuina osäkerhet som vi alla nu lever i kring vart pandemin är på väg, hur man ska kunna få bukt med den på kort och på lång sikt och när man ska kunna få till stånd en ekonomisk återhämtning. Som exempel hördes det från deltagare från flera länder i södra Europa en stark oro för att fortsatta restriktioner kommer att bli förödande för den turistsäsong som nu egentligen skulle ha börjat om läget hade varit normalt.

Vid mötet i allmänna rådet gjorde kommissionens vice ordförande Věra Jourová ett bra inlägg, tycker jag, om nödvändigheten av att respektera unionens grundläggande värden, även när det tas många beslut om undantagstillstånd och andra mer drastiska insatser i medlemsländerna. Det var under diskussionen flera deltagare som verkligen uppmuntrade kommissionen att fortsätta granska och sedan rapportera om alla de beslut som nu tas i alla medlemsstater. För egen del nämnde jag att det är särskilt angeläget att titta på fall där den exekutiva makten nu har getts möjlighet att styra med dekret och där yttrandefriheten riskerar att inskränkas.

Fru ordförande! Nu några ord om det angelägna arbetet med att utveckla ett vaccin. Det är ju ett långsiktigt arbete. Där ingår bland annat

att samla in alla relevanta data kring viruset och pandemin. Det är grundläggande för att forskning och innovation på området ska kunna utföras på ett framgångsrikt sätt. Kommissionen har därför tagit initiativ till en särskild webbplattform som på ett säkert sätt ska samla in och tillgängliggöra data över hela EU. Redan i måndags öppnade webbplattformen. Den ska nu fyllas på med data från hela EU.

Vad gäller upphandlingarna på EU-nivå diskuteras nu flera sådana gemensamma upphandlingar, bland annat av behandlingsläkemedel och ytterligare skyddsutrustning. Men det är processer som tar tid, och de kräver mer kvalitetskontroller. Än så länge har de svenska behoven i det här fallet kunnat tillgodoses genom direkta uppköp från leverantörer, inte genom EU-upphandlingen.

Fru ordförande! Så en uppdatering vad gäller exportrestriktioner. Det finns, tyvärr, fortfarande tio länder som har sådana restriktioner, som vi menar utgör problematiska hinder för den fria rörligheten. Länderna är Estland, Frankrike, Lettland, Polen, Tjeckien, Rumänien, Slovenien, Ungern, Slovakien och Spanien. Det är verkligen bekymrande att den fria rörligheten och solidariteten mellan medlemsstaterna inte respekteras som de borde i det här sammanhanget. Vi fortsätter förstås att ta upp den här frågan i våra bilaterala kontakter. Vi försöker att aktivt stötta kommissionen för att få de här medlemsstaterna att häva restriktionerna.

Vad gäller de exportrestriktioner gentemot tredje land som vi har haft har det nu beslutats att de ska förlängas med en månad. Det har vi tidigare informerat om. När jag sa i förra veckan att kommissionen föreslagit att restriktionerna skulle inskränkas från att ha gällt all medicinsk skyddsutrustning till att bara omfatta ansiktsmasker möttes det tyvärr av en hel del motstånd från flera medlemsstater. Det ledde till att beslutet nu i stället kommer att omfatta tre produkter: ansiktsmasker, skyddskläder och skyddsglasögon.

Flera länder, däribland Sverige, har gått med på restriktioner mot tredjeland för att slippa exportförbud inom EU. Därför har vi i vår röstförklaring till beslutet tydligt markerat att restriktionerna måste upphöra så fort det bara går och att vi hade önskat att beslutet bara skulle omfatta en enda produkt, alltså ansiktsmasker.

Fru ordförande! Nu till mötet i torsdags mellan stats- och regeringscheferna om det mer långsiktiga arbetet med att få EU:s ekonomier på fötter igen. Statsministern samrådde ju med nämnden i torsdags inför mötet, och han kommer i morgon, tisdag, att återrapportera till riksdagen. Men låt mig ändå säga några ord om huvudresultaten.

Först och främst ställde sig stats- och regeringscheferna bakom den överenskommelse som finansministrarna hade kommit fram till på skärtorsdagen, den 9 april, som handlar om tre olika program: ett för stöd till arbetstagare, ett för lån till företag och ett för lån till stater. Det är ett paket som innebär lånemöjligheter på hela 540 miljarder euro, eller 6 000 miljarder svenska kronor. Det är alltså lånemöjligheter och inte direkta bidrag det handlar om här.

Sedan enades man också om att arbeta för inrättande av en återhämtningsfond. Men där är ännu få detaljer kända. Kommissionen fick i uppdrag att analysera vilka behov som finns och sedan lägga fram ett förslag så snart som möjligt om hur den ska ordnas. Det handlar både om hur man ska finansiera den och om vad pengarna ska användas till. Man

bad också vid mötet om att kommissionen i sitt förslag ska klargöra hur fondarbetet ska kopplas till EU:s långtidsbudget. Vi räknar med att det kommer ett sådant förslag någon gång under nästa vecka. Den 6 maj har nämnts som en möjlig tidpunkt. Förmodligen kommer då samtidigt ett reviderat förslag till långtidsbudget från kommissionen för de kommande sju åren, alltså 2021–2027.

Vi vet alltså inte hur förslaget till en återhämtningsfond kommer att se ut, men våra svenska ingångsvärden i de kommande förhandlingarna blir förstås i linje med det vi brukar kalla en ansvarsfull och budgetrestriktiv hållning. Vi kommer att arbeta för att fonden på olika sätt begränsas och villkoras. Bland annat vill vi se ett låneinstrument, inte ett bidragsinstrument. Men jag vill vara helt öppen och säga att det var uppenbart vid mötet i torsdags att det är många medlemsländer som starkt förespråkar rena bidrag från fonden.

När det gäller långtidsbudgeten håller vi fortsatt fast vid vår restriktiva position tillsammans med våra likasinnade, speciellt i gruppen av fyra sparsamma länder. Men också där är det liksom tidigare många medlemsländer som har en annan och mycket mer expansiv syn, och det nuvarande krisläget har inte förändrat detta. Snarare finns det nog från de länderna ett ökat tryck på en större budget.

Till sist, fru ordförande, går arbetet med att bistå strandsatta EU-medborgare i länder utanför EU fortfarande framåt. Det är nu 5 000–6 000 svenskar som har fått hjälp av UD och ambassaderna att komma med de ungefär 170 flygningar som har ordnats av svenska, nordiska eller andra EU-aktörer. Sammanlagt är det faktiskt över en halv miljon EU-medborgare som på olika sätt fått hjälp med att komma hem sedan den här krisen inleddes. Enligt den senaste uppskattningen har vi fortfarande 3 000–4 000 svenskar utomlands som önskar ta sig hem, men det är som ni vet en svårbedömd och föränderlig siffra.

Allra sist vill jag informera om att kommissionen väntas presentera ett reviderat arbetsprogram för 2020 med anledning av covid-19. Vi återkommer med mer information när vi har det nya arbetsprogrammet.

Det var allt som jag hade att säga i dag, fru ordförande.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket, statsrådet! Jag undrar om de tio medlemsländerna förstår vilken påfrestning deras agerande innebär för EU-arbetet. Märker du att det finns en sådan insikt när du pratar med dina kollegor?

Jag antar att det är fler som har frågor eller medskick.

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Jag tackar statsrådet för informationen.

Jag har en hel del frågor, men en del kanske jag väntar med till återrapporten i morgon.

Jag ska börja med det som ordföranden Åsa Westlund tog upp. Att det fortfarande är tio länder som har export- och handelshinder är väldigt oroväckande. Jag vill redan nu flagga för att den röstförklaring som Sverige har gjort inte är tillräcklig. Vi får återkomma till den när det är dags för prövning nästa gång. Men det är dessutom länder som inte borde vara där, tycker jag. Att det hela tiden har varit tio länder och inte minskat tycker jag är allvarligt.

Sedan tänkte jag fråga om återhämtningsfonden. Jag hör ju hur tongångarna går och har också själv lyssnat på de presskonferenser som hållits med anledning av detta. Även om jag förstår att ni inte vet hur förslaget ser ut handlar det ändå om en hel del pengar. Ser vi redan nu några risker för svensk del vad gäller att vi behöver garantera pengar till återhämtningsfonden?

Sedan har jag en fråga som kanske är lite vid sidan om. Jag ser på dagordningen att det finns en hel del möten som pågår i EU nu. Det är en hel del informella videokonferenser med olika ministrar. Jag tycker att informationstillfällena är väldigt bra, men samtidigt finns det en hel del möten som vi inte får veta något om i nämnden. Det tycker jag känns lite oroväckande.

EU står nu inför väldigt stora utmaningar, som kommer att kosta en massa pengar och innebära förändringar. Då känner jag att det är viktigt att Sverige är med i processerna och att också riksdagen involveras. Min fråga är hur arbetet med EU-frågorna pågår inom regeringen, för jag har hört att man hävdar att det är informella möten och att Sverige inte kommer att ta till orda. Det känns väldigt oroväckande, eftersom vi kommer att vara en stor del av detta. Jag skulle vilja höra lite grann hur EU-arbetet inom regeringen går till och om man tänker förändra det på något vis.

Sedan har jag en sista fråga om som gäller säsongsarbetare. Det är en fråga som har diskuterats mycket. Det finns undantag för säsongsarbete inom agriculture. Vad jag förstår har Finland gjort en utökad tolkning av detta så att det även ska omfatta skogsnäringen. Men vi har lite problem i Sverige med att det inte finns något sådant undantag. Då undrar jag ifall statsrådet har någon kännedom om huruvida detta ska förändras.

Detta var lite alla möjliga frågor från min sida.

Anf. 5 JOHAN HULTBERG (M):

Fru ordförande! Jag tackar statsrådet för informationen.

Precis som min kollega Jessica Roswall var inne på är det väldigt bekymmersamt att Sverige inte har haft framgång med den linje och den position som man har drivit. Vi står ju egentligen och stampar på samma plats som tidigare när det gäller exportrestriktioner och de handelshinder som finns internt också på den inre marknaden. Men detta får vi som sagt återkomma till.

Jag har min vana trogen en fråga om vacciner. Jag tyckte att det var intressant att höra statsrådet nämna att det nu jobbas med någon form av webbplattform, men det var ganska få ord om detta. Det vore intressant om statsrådet kunde utveckla något mer vad webbplattformen syftar till, vad det är för data som ska samlas in, vilka som ska få tillgång till den och så vidare.

Jag läste nu på morgonen en artikel som gjorde mig lite bekymrad. Den gällde läkemedelstillverkaren Sanofi, som är världens största vaccintillverkare. Vd:n där var bekymrad över bristen på EU-koordinering. Han menade att EU-kommissionen var "ill-equipped to assist Europe's industry in developing a coronavirus vaccine". Han ser framför sig att om EU inte blir bättre på att koordinera sig kommer USA att ta vid här och att det kanske är i USA som man kommer att se all vaccintillverkning framöver. Detta vore olyckligt, eftersom Europa i grunden har en gynnsam position. Europa är världens ledande

vaccintillverkare, så vi behöver koordinera oss inom EU och verkligen se till att ta till vara den gynnsamma utgångspunkt vi har.

Det var alltså ett medskick och en fråga kring den webbplattform som statsrådet nämnde i sin inledning.

2019/20:46

27 april

Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för en bra genomgång av vad som rör sig och finns här!

Jag instämmer i det som tidigare tagits upp av både Åsa och Jessika om problematiken med de tio länder som fortfarande har gränsrestriktioner kvar. Det är mycket olyckligt, och det är bara att fortsätta att trycka på där och fundera på hur man kommer vidare. Det skulle vara intressant att höra vad de anger som skäl till att ha dem kvar, eller om det förutsätts vara allmänt känt.

Jag vill ta upp en helt annan fråga som egentligen inte handlar om corona men som ändå berörs av detta. Det är inte länge sedan vi gick in i nästa steg i förhandlingarna om brexit och det framtida avtalet där. Vi har haft två förhandlare som har varit sjuka men som nu är tillbaka. Hur påverkas hela den förhandlingsrundan och möjligheten att nå ett resultat för våra framtida relationer med Storbritannien? Finns det några signaler där? Det är ju i allra högsta grad också kopplat till bekymret med pandemin.

Anf. 7 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Åsa Westlund och Annika Carlsson frågade vilka argument länderna anför. Det är nationella argument, att de har en nationell brist på denna utrustning, som de därför inte kan låta gå vidare till andra länder. Det är det grundläggande. Det är inte något snyggt argument, och det är naturligtvis inte acceptabelt utifrån vårt synsätt. De kollegor som jag har mest kontakt med i europeiska samarbetsfrågor förstår ju detta, men de hänvisar till att det finns andra intressen i deras respektive administrationer som tycker att deras behov väger tyngre.

Vi ska inte ge upp detta. Jag kan också säga till Jessika Roswall att det inte är så att vi bara gör en röstförklaring vid en omröstning och att det är nog. Vi tar upp detta i våra bilaterala kontakter. Vi ger också så mycket stöd vi kan till kommissionen i deras arbete både med att påtala detta för de här länderna och med att förbereda de överträdelseförfaranden som kommissionen ju har ett särskilt mandat att applicera vid denna typ av uppenbara brott mot våra interna riktlinjer.

Jessika Roswall frågade också vad det finns för risk för svensk del. Vi kan inte analysera det förrän vi har sett ett förslag på bordet. Vi vet att det i diskussionen har förekommit tankar om att exempelvis höja egna-medelbeslutets ram för långtidsbudgeten på ett sådant sätt att man får ett låneutrymme för unionen, men ett egna-medel-beslut tar väldigt lång tid att formellt genomföra. Det ska ratificeras i samtliga medlemsstater. Under tiden som ratificeringsprocessen pågår kan det därför komma upp förslag om att varje enskild medlemsstat i stället ska gå in och garantera detta under perioden. Vi får se vad det till slut finns för förslag, men jag vågar som sagt inte ge en riskbedömning i dagsläget.

Jag ska gärna ta till mig vad Jessika Roswall sa om att det pågår möten och att det inte skulle finnas tillräcklig information om detta. Jag vet inte

riktigt vad det handlar om. Om jag kunde få lite exempel på vad det är för möten riksdagen saknar information om kanske vi senare på ett annat sätt kan ta upp det. Det finns ingen annan ambition hos mig som EU-minister än att vi naturligtvis ska vara så öppna som möjligt visavi riksdagen. Det är därför vi har de här informationsmöjligheterna på måndagar, och jag hoppas att vi också på andra sätt kan vara tillmötesgående när det gäller att informera om vad som händer. De här videokonferenserna är ju inte några formella beslutstillfällen, som bekant, utan besluten fattas med skriftlig procedur. Men jag är ändå som förut angelägen om att ha resonemang inför och efter och tala om vad som händer.

När det gäller säsongsarbetare i skogsbruket kan jag inte detaljerna. Det var en praktisk vägledning som kommissionen presenterade i slutet av förra månaden om hur inreseförbudet ska tillämpas. Den är inte bindande för medlemsstaterna, men den ska vara ett stöd för de gränskontrollerande myndigheterna i att både tolka och tillämpa den svenska förordningen. Det är såvitt jag förstår framför allt Polismyndigheten som ska bedöma om andra kategorier av personer än de som exemplifieras i förordningen kan undantas från inreseförbudet eller inte.

Johan Hultberg frågade om insamlingen av data. Jag är inte så insatt i exakt vilka data som kommer att tas in, men jag har förstått att det framför allt gäller forskningsdata och att webbplattformen är ett slags pilotprojekt inom det europeiska forskningsmolnet, som det kallas. Jag tar med mig medskicket angående nödvändigheten av att utnyttja de fördelar vi har av att ha ett mycket omfattande europeiskt samarbete på det här området.

Annika Qarlsson, till sist, tog upp förhandlingarna mellan EU och Storbritannien om en ny relation. Det är sant att de har blivit försenade till följd av att vår egen chefsförhandlare smittades av och insjuknade i covid-19. Även den brittiske chefsförhandlaren har varit i karantän, och den brittiske premiärministern har ju varit borta i princip i fyra veckor nu.

I förra veckan kunde faktiskt en andra förhandlingsrunda äga rum, även om det skedde med ett stort antal videomöten – jag tror att man hade 40 olika möten under veckan. De rapporter vi har fått talar om en hyggligt konstruktiv atmosfär, men det är ändå klart att vi står långt ifrån varandra i de grundläggande frågor som vi känner igen: rättvisa konkurrensvillkor, fiskefrågan, EU-domstolens roll och så vidare.

Det är också så – det har vi fått bekräftat alldeles nyligen – att britterna fortsätter att hävda att man inte tänker förlänga övergångsperioden. Därför är det förstås nu, med den försening som har ägt rum, ännu mer ont om tid. Det gör att det måste till stora framsteg under de två förhandlingsrundor som är kvar under våren innan man har det högnivåmöte som har planerats till i juni. Vi ska då ha en utvärdering av om det har gjorts tillräckliga framsteg i förhandlingen eller inte.

Anf. 8 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för svaret.

I dag träffas ministrar ansvariga för turism, i morgon inrikesministrarna och energiministrarna. Frågan om agriculture är just en av de frågor som ska diskuteras som jag tycker att man kanske skulle ha tagit även i EU-nämnden. Jag känner att det finns en hel del sådana frågor. Jag förstår att det är informella möten, men sedan säkras det ju upp med ett skriftligt förfarande. Det är ett lite annat sätt att jobba nu, och jag känner

att inte alla tar med EU-nämnden på det sätt som jag tycker borde vara befogat i den här särskilda situationen, speciellt med de utmaningar vi ser.

Jag är tacksam att statsrådet tar till sig av min ”kanske”-kritik och ser fram emot fler möten.

2019/20:46

27 april

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Vi ska prata lite om detta på presidiummötet här efteråt. Självklart får man gärna höra av sig om man tycker att någonting som vi får information om borde föranleda ett samråd för att vi i så fall ska kunna agera snabbt. Sedan finns rent formellt också minoritetsskyddet som man kan använda, alltså fem ledamöter – bara så att ni vet.

Då uppfattar jag att det inte finns några fler frågor eller synpunkter i nuläget. Vi tackar för dagens information.

Innehållsförteckning

§ 1 Information om EU:s åtgärder för att hantera

coronaviruset spridning och dess effekter.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M).....	3
Anf. 5 JOHAN HULTBERG (M)	4
Anf. 6 ANNIKA QARLSSON (C).....	5
Anf. 7 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	5
Anf. 8 JESSIKA ROSWALL (M).....	6
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	7